

RIJEČ UREDNIKA

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historijuBroj 60
Godina XXX
Novembar, 2025.
[str. 5-12]

© Monos 2025

RIJEČ UREDNIKA

Uredničko slovo za 60. jubilarni broj "Gračaničkog glasnika"

Poštovani čitaoci, dragi prijatelji "Gračaničkog glasnika",

Pred nama je šezdeseti, jubilarni broj časopisa koji već pune tri decenije čuva pamćenje našeg grada i njegovih ljudi. Ovim izdanjem obilježavamo trideset godina jednog kulturno-historijskog poduhvata koji je, u svom kontinuitetu i dometu, nadrastao okvire lokalne zajednice čije ime nosi i postao prepoznat i izvan Bosne i Hercegovine. Broj šezdeset ovdje nije samo statistika – to je simbol ustrajnosti, predanosti i vjere da i mala sredina može stvoriti veliko djelo o sebi, o svom vremenu i svojim ljudima.

Ideja o "Gračaničkom glasniku" rodila se u teškom vremenu, ali i iz spoznaje da o sebi znamo premalo i da će, ako se to ne zapiše, i ono što živimo zauvijek potonuti u zaborav. Pokrenuo sam Časopis 1995. godine, kada je sve oko nas još bilo nesigurno – i mir, i budućnost, i sami ljudi. Dvije godine ranije (14. 12. 1993.) granata je u našoj kući prekinula život mog sina Edina, maturanta gimnazije, i zauvijek promijenila tok mog života. Iz te teške traume javio se i strah – gotovo fobija – da će sve što jesmo, sve što nam se dogodilo i događa, nestati u tišini zaborava. Trebalo je pronaći način da se tome suprotstavimo bilo na koji način – riječju, zapisom, trajnim svjedočanstvom.

Tada se ta unutrašnja potreba spojila s jednom drugom, vanjskom niti. Te 1995. godine, kada je rat tek bio završen, prestao je izlaziti i ratni list "Biljeg vremena". Nekim ljudima koji su ga stvarali i čitali nedostajao je – osjećali su prazninu i potrebu da se

taj prostor riječi i promišljanja potpuno ne izgubi. Tražili smo način kako da se izrazimo, da nastavimo ono što je u ratu započeto, ali u novim okolnostima mira. Upravo ta mala žiška, koja je tinjala u nekolicini nas iz redakcije "Biljega vremena", s vremenom je rasplamsala novu vatru iz koje je izrastao "Gračanički glasnik". On je kadrovski i djeli-mično programski bio njegov prirodni nasljednik, ali je istovremeno prerastao njegove okvire – postao je istraživački, kulturni i dokumentarni časopis koji je svoje stranice otvorio svima koji su željeli zapisati istinu o svome vremenu i prostoru. Prvi broj svečano smo promovisali u prepunoj sali Osman-kapetanove medrese, 24. 5. 1996. godine.

Od samog početka uspjeli smo zadržati maksimalnu uređivačku i svaku drugu samostalnost. To nije bilo nimalo lako, jer su iskušenja dolazila sa svih strana – od dobro-namjernih sugestija do omalovažavanja i pokušaja da se časopis stavi u neki politički ili interesni okvir. Srećom, oni koji su nas materijalno i finansijski podržavali, uključujući i Gradsku upravu, dosljedno su poštovali tu samostalnost. Bilo je, doduše, ponekih nesporazuma u ranim godinama, ali nikada pritisaka koji bi zadirali u sadržaj ili uređivačku koncepciju Časopisa. To je rijedak i vrijedan primjer u našem kulturnom ambijentu – da se jedno djelo podržava, a istovremeno mu se priznaje

puno pravo na slobodu i uređivačku nezavisnost.

Mi, s druge strane, nismo ni težili, a nismo ni imali snage da stvaramo akademski strogo koncipiran časopis. Naš cilj je bio stvoriti narodnu čitanku na visokom profesionalnom nivou – publikaciju koju svako može čitati i razumjeti, a koja istovremeno zadovoljava i kriterije ozbiljnog istraživanja i naučne preciznosti. Upravo u tome leži posebnost "Gračaničkog glasnika": iako nije nastajao kao akademski časopis, s vremenom se profilisao kao relevantan izvor i literatura koja se danas koristi i preporučuje na fakultetima, u naučnim radovima i kulturnim institucijama. "Gračanički glasnik" nije samo časopis – on je čin otpora zaboravu, svjedočanstvo da se i izvan velikih centara može stvarati vrijedna i trajna kulturna građevina.

Kada smo počinjali, u "mutljikavom" vremenu neposredno nakon rata, činilo se da je to skupa avantura i "nemoguća misija". Ipak, zahvaljujući povjerenju i predanosti malog kruga ljudi, uspjeli smo oblikovati tim koji je nosio časopis. Sa zahvalnošću i poštovanjem spominjem tu pionirsku ekipu: dr. Saliha Kulenovića, Mirzeta Hamzića, Rusmira Djedovića i rahmetli Atifa Kujundžića. Kasnije će doći mlađi i "manje mlađi" autori: Edin Šaković, jedan od najvrednijih članova Redakcije, zatim Fatima Bećarević-Softić, Ago Mujkanović, Senahid

Jezgro Redakcije Gračaničkog glasnika - Djedović, Hamzić i Šaković - promocija 46 broja, 13. 12. 2019.

Kahrimanović, Marko Matolić... spisak je podugačak. Na tom spisku ima i onih koji nisu bili ni rođeni kad smo pokretali "Gračanički glasnik".

Među najzaslužnije, pak za opstanak i "dugovječnost" "Gračaničkog glasnika" prvi put javno ističem (mada to on ne voli) i svoga sina Mirzu Hamzića, tehničkog urednika, koji taj posao "nosi" još od 5. broja (1998) do danas. Sve ove godine, s nevjerovatnim strpljenjem, ispunjavao je sve moje uredničke, ponekad i nemoguće zahtjeve, kreirao grafička rješenja i vizuelni izgled časopisa, kako u printanoj, tako i u elektronskoj formi. Više od deset godina pakuje časopis u međunarodnu bibliografsku bazu CEEOL. Bez pre-

tjerivanja mogu reći, da mi on sve ove godine nije bio stalno "pri ruci", vjerujem da časopisa danas ne bi ni bilo.

Osim nekoliko spomenutih imena, svojim su autorskim priložima tokom proteklih trideset godina časopis oblikovala još oko 350 saradnika – među njima brojna imena iz svijeta historijskih i društvenih nauka, kulturnih institucija, književnosti i umjetnosti. Za ovu priliku posebno izdvajam: prof. dr. Omera Ibrahimagića, književnika Zlatka Dukića i višu arhivsku savjetnicu Minu Kujović iz Sarajeva. Nažalost, mnogi naši prijatelji i saradnici više nisu među živima. S dužnim poštovanjem spominjem preminule članove Redakcije: prof. Osmana Delića,

prof. dr. Saliha Jalimama, prof. dr. Galiba Šljivu i književnika Atifa Kujundžića.

U materijalno-finansijskom pogledu, stabilnost časopisa kontinuirano je osiguravala lokalna zajednica (općina, odnosno grad), uz podršku grupe privrednika koji su ovaj izdavački projekat davno prepoznali kao javno dobro. Prvi sponzorski ugovor s izdavačem "Glasnika" (Izdavačka kuća "Monos") u ime Općine Gračanica potpisao je tadašnji načelnik Hazim Vikalo, 2. maja 1996. godine. Kasnije su ugovore produžavali i korektno izvršavali i svi njegovi nasljednici: Muhamed Ibrahimović, Nusret Helić i, od prošle godine, Sadržmir Džebo.

Osim podrške iz općinskog budžeta, imali smo i kontinuiranu pomoć male, ali odabrane grupe gračaničkih privrednika koji su, bez ikakvih kalkulacija, utkali svoje povjerenje u ovu priču. Prvi je sponzorski ugovor potpisao Senahid Smajlović, čim je osnovao svoju firmu "Eurogalant", i do danas je ostao s nama. Slijedili su Kemo Hamzić ("Klaus Lehman"), rahm. Mustafa Hasić i njegov sin Mujo ("Variplast"), Samir Ćurić-Ćure ("Plamingo"), : Faruk Širbegović, ("Širbegović inženjering"), Reuf Širbegović ("Mirna"), Husein Tukić ("Terrasit insulation"), Mirsad Žunić ("Tema in"), Sead Rešidbegović ("Tehno biro"), Amir Fišić ("Tehna") i Javno preduzeće "Vodovod i kanalizacija".

Da bismo i javno izrazili svoju zahvalnost, prvobitno smo planirali svim našim dugogodišnjim saradnicima i sponzorima na svečan način uručiti poseban papir u formi zahvalnice, ali smo od te ideje odstali. Prvo zato što ovaj projekat niko nije podržavao da bi dobio zahvalnicu i drugo još važnije: svaki broj "Gračaničkog glasnika", sama po sebi je zahvalnica i trajno priznanje. Sva ta cijenjena imena su na najljepši način već ispisana na stranicama ovog časopisa – i to je, vjerujem, najtrajniji oblik zahvalnosti. Njima zahvaljujući, Gračanica danas ima ono što nema nijedan grad u Bosni i Hercegovini – vlastitu kulturno-historijsku hroniku od preko 15.000 stranica. Svi koji su nas pomagali i radili za Časopis, dio su toga. Ima li boljeg priznanja?

"Gračanički glasnik" je odavno postao dio kulturnog identiteta Gračanice, vrijedan temelj na kojem se gradi svijest o vlastitoj prošlosti i kulturnoj posebnosti. U njegovih šezdeset svezaka i hiljade stranica upisani su ljudi, događaji i procesi – mikrohistorija našeg kraja, bez koje bi se teško mogla ispisivati šira slika jedne cjeline. Zato s ponosom mogu reći da je "Gračanički glasnik" danas općenarodni vakuf bez formalnog uvakufljenja, koji danas može slobodno koristiti svaki dobronamjernik širom svijeta. Moja je privilegija što sam utemeljitelj i jedan od neimara tog vakufa.

Tokom ovih trideset godina časopis je prerastao granice dokumenta – postao je čuvar kolektivne memorije, mjesto gdje se bilježi vrijeme prošlo, vrijeme sadašnje, opisuju se ljudi i događaji, istražuje povijest i piše proza i poezija života. On nije nastao radi grantova ni projekata, koji u prvom redu podrazumijevaju pare, nego iz potrebe da istina ima svoje trajanje. Danas, kada u rukama držimo ovaj 60. broj, jasno vidimo da to nije "slučajni incident" niti kratkotrajna kulturna avantura, što je davno uočio naš književnik Zlatko Dukić, već dugoročno osmišljen projekt koji je i hronika i svjedočanstvo i prostor za afirmaciju zavičajnih istraživanja i autora. Upravo na toj osnovi razvila se i takozvana "gračanička škola lokalne historije", koju je prvi prepoznao i na jednoj konferenciji u Akademiji nauka i umjetnosti BiH jasno promovisao prof. dr.

Edin Mutapčić, dajući joj na taj način i određeni naučni legitimitet. U toj "školi" nastao je i poznati slogan "Gračanica od posla čaršija", koji je sa korica jedne moje publikacije istog naziva otišao "pravo u narod" i tako postao dio identiteta ovog grada. I "škola", a i taj slogan, svaki na svoj način, potvrđuju da je "Gračanički glasnik" davno prerastao okvire časopisa i postao "radionica pamćenja" i mjesto gdje Gračanica uči da bolje razumije i druge i samu sebe.

Šezdeset brojeva «Gračaničkog glasnika» svjedoči da je moguće ostati uspravan i ustrajati u onome što se činilo nemogućim. Ali isto tako opominje: ništa od ovoga nije nastalo samo od sebe. Nastalo je iz truda, odricanja i vjere u smisao posla koji se ne može mjeriti novcem. Ako nestane ljudi spremnih da nose takve terete – makar i kao donkihotti

svoga vremena – nestat će i ovakvih rukotvorina u provaliji zaborava.

Digitalno doba donijelo je brzinu, širinu i nove mogućnosti, ali i opasnost da izgubimo ono najdragocjenije – osjećaj za riječ, za priču, za čovjeka. Ako zaboravimo vlastitu prošlost, ako je svedemo na "like" i površni pogled na ekran, izgubit ćemo i ono što nas čini ljudima – dušu i identitet.

Neka "Gračanički glasnik" zato bude i podsjetnik i opomena: koliko god mala sredina bila, ona može stvoriti veliko djelo o sebi. Samo treba imati hrabrosti i ljubavi. A kada jednom ovaj časopis i prestane izlaziti, ostaje nada da će njegovi nasljednici, u kojem god obliku i formi bili, sačuvati njegov smisao – da Gračanica i njeni ljudi nikada ne budu bez glasa u vlastitoj historiji.

Dobrodošli u 60. broj "Gračaničkog glasnika" – časopisa koji traje, koji svjedoči i koji će, vjerujem, trajati!

U nastavku ćemo, poštujući formu uredničkog uvodnika, nakratko prošetati njegovim sadržajem.

Na početku, ostajemo i dalje na temi jubilarnog broja. Jubilarni uvodnik u svom stilu piše Zlatko Dukić pod naslovom "Kad incident postane čudo". Sjedeći prilog s oznakom "Povodom" posvećen je stotoj godišnjici rođenja Alije Izetbegovića. Prenosimo priređeno izlaganje Omera Hamzića na promociji "Sam naš opstanak naša je pobjeda (oda-

brani citati Alije Izetbegovića)" Rubriku "Teme" popunili smo već zaboravljenim prilogom dr. Smaia Balića, koji je objavio sada već daleke 1960. godine u jednom austrijskom časopisu pod naslovom "Osmanske građevine u Bosni". Članak je za naš časopis preveo sa njemakog dr. Salim A. Hadžić. Iako za nas ne donosi neke nove činjenice, njegovim objavljivanjem još jednom ukazujemo na veliki doprinos Smajla Balića promovisanju i afirmaciji osmanskog kulturnog naslijeđa i Bosne i Hercegovine na zapadu.

U rubriku "Prošlost" u ovom broju uvrstili smo tri naučna rada iz tri historijska perioda. Autor prvog Edin Šaković, na osnovu prvorzrednih izvora, objavljuje članak pod naslovom "Ahmed-paša Budimlija: između legende i povijesne stvarnosti". Mina Kujović osvjetljava "Rad Gradskog poglavarstva Tešanj kroz zapisnike sjednica Općinskog vijeća (1918. – 1923.), a autorski dvojac Izet Hadžić i Alija Mevkić obrađuju temu "Tuzlansko-podrinjski kanton – prvi formirani kanton u Federaciji Bosne i Hercegovine"

U rubrici "Grada" obrađujemo nekoliko vrijednih arhivskih dokumenata i svjedočanstava za koje smatramo da mogu biti dobra osnova i poticaj za neka buduća istraživanja. U prvom prilogu, naš saradnik iz Gradačca Kemal Nurikić, vrijedni prevodilac sa staroosmanskog jezika prvi puta prezentuje jedan origina-

lan arhivski dokument, koji koriguje naša dosadašnja saznanja o dolasku Ahmed-paše Budumlije u Gračanicu, o čemu opširnije piše Edin Šaković u ovom broju. Prilog Kemala Nurikića, sa prevodom, transkriptom i faksimilom spomenutog dokumenta nosi naslov "Arzuhal za postavljanje vaiza u Ahmed-pašinu džamiju u Gračanici iz 1665. godine".

Drugi prilog u rubrici "Građa" donosi naš mladi suradnik, rodom iz Srebrenika Meldin Kešetović pod naslovom "Žrtvoslov poginulih, ranjenih i zarobljenih vojnika sa mjesnog područja Rapatnice kod Srebrenika u austro-ugarskoj vojsci tijekom Prvog svjetskog rata (1914.–1918.)". Treći prilog priredio je Nihad Halilbegović, a odnosi se na razdoblje Drugog svjetskog rata. To su "Svjedočanstva o stradanju Gračanlija u Drugom svjetskom ratu i neposrednom poraću (Kazivanja Ismeta Žunića, Saliha Mulahuseinovića i Mehe Salihefendića). U nastavku ove rubrike poznati i u Gračanici popularni ljekar specijalista i univerzitetski profesor dr. Muharem Zildžić, učenik prve generacije gračaničke gimnazije objavljuje zanimljive fragmente iz svojih sjećana pod naslovom "Reminiscencija na početak i prve nastavne aktivnosti Gimnazije u Gračanici". Na kraju ove rubrike Omer Hamzić je (priredio) članak iz serije "Privredna slika Gračanice", ovoga puta za 2024. godinu.

I u rubrici "Zavičaj" objavljujemo nekoliko zanimljivi priloga. Na početku rubrike je "Prilog poznavanju kultne tradicije brda Monj kod Gračanice – podaci i zabilješke dr. Friedricha Salomona Kraussa s kraja XIX. vijeka", autora mr. Age Mujkanovića, našeg stalnog saradnika iz Tešnja, koji je bio najavljen u uvodniku prošlog broja, ali greškom nije u njemu objavljen. Sljedeći je kratak prilog Edina Šakovića pod naslovom "Tragom pisma iz Zagreba: svjedočanstvo Gračanlije Ahmeta Ahmetaševića i zapis uz dvije stare fotografije." Podsjećanje na treću deceniju SOS Dječijeg sela u Gračanici pod istoimenim naslovom objavljuje Samer Fazlić - nekadašnji uposlenik te ustanove. U dugogodišnjoj seriji autorskih eseja i članaka pod naslovom "Likovi zavičaja", u ovom broju Omer Hamzić ispisuje portret Emira Tihića, čiji je život, kako stoji u naslovu eseja, prošao u znaku rukometa i sportskog novinarstva. Objavljivanjem portreta Emira Tihića, rukometne legende i utemeljitelja sportskog novinarstva u Gračanici i ovaj časopis se pridružuje obilježavanju 60-te godišnjice rukometnog sporta u ovom gradu.

I rubrika "Riječ" je znatno bogatija u odnosu na prethodne brojeve. U njoj čitaoci imaju priliku upoznati dvoje pjesnika i jednog prozaistu. Prvo donosimo deset pjesama uglednog ljekara iz Tuzle Omera Ć. Ibrahimagića od kojih je pjesma

"Dječija Republika" dobila nagradu "Zlatna trešnja" na natječaju udruženja Littera Salinea. Sljedećih 10 pjesama u ovom broju odabrali smo iz jedne još neobjavljene zbirke pod čudnim naslovom "Horus Gleda Svjetski Kup". Ovaj izbor pjesama potpisuje mlada pjesnikinja iz Sokola Emina Puškar, srednjoškolka sa istančanim osjećajem za stih, originalnog je pjesničkog izraza s kojim je u naš časopis ušla na velika vrata i za koju će se, vjerujemo još čuti. Sljedeći literatni prilog u rubrici "Riječ" potpisuje Mirsad Čamdžić iz Gračanice sa svojih 5 "uvrnutih" kratkih priča, neobičnih i originalnih motiva iz svakodnevnog života. Na sebe kao talentovanog prozaistu Čamdžić je skrenuo pažnju prije 6 godina objavljujući nekoliko takvih priča u 44. broju "Gračaničkog glasnika", koje su izašle pod naslovom "Priče bez nišana". U istoj rubrici objavili smo tri kritička osvrt. Jedan o poeziji Emine Puškar, koji ispisuje profesorica Lejla Đulić, a druga dva su kraće impresije o "uvrnutoj" prozi Mirsada Čamdžića. Autori su Amer Tikveša i Omer Hamzić.

Na kraju ove rubrike objavljeno je nekoliko prikaza knjiga i jedan osvrt naše saradnice Mine Kujović pod naslovom "Doprinos Mevlide Serdarević istraživanju podataka

o bošnjačkim porodicama. Završne stranice i ovog broja rezervisane su za nastavak hronike "Listovi gračaničkog kalendara", koji "pokrivaju" period od početka maja, do kraja novembra 2025. godine. Na samom kraju je "Glosar novih autora".

Omer Hamzić

Bilješka urednika / Editor's Note

Ovaj uvodni tekst objavljuje se povodom 60. jubilarnog broja **"Gračaničkog glasnika"** – časopisa koji neprekidno izlazi od 1995. godine. Tokom tri decenije postojanja prerastao je u jedinstvenu kulturno-historijsku hroniku Grada Gračanice i njegovog šireg područja. Časopis je danas prepoznat u domaćim i međunarodnim naučnim i kulturnim krugovima, te je uvršten u međunarodnu bibliografsku bazu **CEEOL (Central and Eastern European Online Library)**.

This editorial text is published on the occasion of the 60th jubilee issue of "Gračanički glasnik", a journal continuously issued since 1995. Over the past three decades, it has evolved into a unique cultural and historical chronicle of the town of Gračanica and its surrounding region. Today, the journal is recognized both nationally and internationally and is indexed in the Central and Eastern European Online Library (CEEOL).